FINANSŲ RINKOS DALYVIŲ VEIKLA

LIETUVOS BANKAS

Bankų veiklos apžvalga

2013 m. I ketvirtis

ISSN 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2013

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

Iš 2013 m. pirmojo ketvirčio bankų sektoriaus[1] veiklos rezultatų matyti, kad sustabdyta AB Ūkio banko veikla didesnės įtakos šalies bankų sektoriui neturėjo – jis išliko stabilus, buvo gerai kapitalizuotas, turėjo pakankamą likvidumo atsargą ir dirbo pelningai.

Pagrindinių bankų sektoriaus rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2012-04-01, mln. Lt (be ŪB)	Suma 2013-01-01, mln. Lt (be ŪB)	Suma 2013-04-01, mln. Lt (be ŪB)	Pokytis 2013 m. I ketv., proc. (be ŪB)	Pokytis per metus, proc. (be ŪB)
1.	Turtas	73 117,8	74 258,3	77 303,6	4,1	5,7
2.	Skolos vertybiniai popieriai	4 899,2	5 180,5	6 133,1	18,4	25,2
3.	Klientams suteiktos paskolos	51 532,1	52 870,1	54 310,1	2,7	5,4
3.1.	Privačioms įmonėms	23 345,2	24 000,7	24 244,8	1,0	3,9
3.2.	Finansų institucijoms	1 902,5	2 843,9	3 172,1	11,5	66,7
3.3.	Fiziniams asmenims	23 187,9	22 775,1	22 699,8	–0,3	–2,1
3.3.1.	Būsto paskolos	19 392,1	19 246,8	19 206,2	–0,2	–1,0
4.	Paskolų vertės sumažėjimas	3 673,8	2 986,9	2 926,2	–2,0	–20,4
4.1.	Paskolų vertės sumažėjimo ir suteiktų paskolų santykis, proc.	6,7	5,3	5,1	–	–
5.	Indėliai ir akredityvai	39 964,5	43 613,6	45 738,1	4,9	14,4
5.1.	Privačių įmonių	13 141,2	14 840,5	14 793,9	–0,3	12,6
5.2.	Finansų institucijų	881,5	1 068,6	1 195,1	11,8	35,6
5.3.	Fizinių asmenų	22 871,3	24 379,9	26 521,3	8,8	16,0
6.	Akcininkų nuosavybė	6 506,1	7 070,4	7 265,1	2,8	11,7
7.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	189,2	721,7	372,8	–	–

2013 m. pirmąjį ketvirtį bankų turtas išaugo ir 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 77,3 mlrd. Lt. Turto išaugimą daugiausia nulėmė tai, kad dalis AB Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų buvo perduota AB Šiaulių bankui.

Didžiąją turto dalį sudarantis paskolų portfelis ketvirtą ketvirtį iš eilės stabiliai augo. 2013 m. pirmąjį ketvirtį paskolų portfelis padidėjo 1,4 mlrd. Lt ir balandžio 1 d. sudarė 54,3 mlrd. Lt (plačiau žr. skirsnyje „Bankų paskolų portfelis“). Neįskaičius AB Šiaulių banko paskolų portfelio išaugimo, paskolų augimas siektų 0,8 mlrd. Lt.

2013 m. pirmąjį ketvirtį skolos vertybinių popierių portfelis išaugo beveik 1 mlrd. Lt ir balandžio 1 d. sudarė 6,1 mlrd. Lt (išaugimą daugiausia lėmė trišalės sutarties tarp VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, Šiaulių ir Ūkio bankų sudarymas). Investicijos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius ataskaitinį ketvirtį sudarė 4 mlrd. Lt, o bankų turimi kitų šalių vyriausybių vertybiniai popieriai – 0,2 mlrd. Lt. Be to, reikšmingą lėšų dalį (1,2 mlrd. Lt) bankai buvo investavę į Europos Sąjungos šalių bankų skolos vertybinius popierius.

Beveik visą bankų turimą nuosavybės vertybinių popierių portfelį (1 mlrd. Lt) sudaro investicijos į patronuojamąsias bendroves. 2013 m. pirmąjį ketvirtį, vienam iš bankų pardavus turėtą gyvybės draudimo bendrovės akcijų paketo dalį, turimų nuosavybės vertybinių popierių portfelis sumažėjo 6 proc. Kiti bankų turimi nuosavybės vertybiniai popieriai (ne patronuojamųjų įmonių), 2013 m. balandžio 1 d. duomenimis, sudarė vos 5,1 mln. Lt.

2013 m. pradžioje Lietuvos bankui sumažinus privalomųjų atsargų normą ir nusprendus nebemokėti palūkanų už laikomas lėšas, bankų lėšos Lietuvos banke sumažėjo 0,7 mlrd. Lt, tačiau lėšos, laikomos patronuojančiuosiuose bankuose, augo daugiau (0,9 mlrd. Lt). Apskritai bankų lėšos – grynieji pinigai ir lėšos, laikomos Lietuvos banke bei kituose bankuose, – pirmąjį ketvirtį padidėjo 0,3 mlrd. Lt – iki 13,7 mlrd. Lt.

1 Bankų sektorių sudaro 7 šalyje šiuo metu veikiantys komerciniai bankai ir 9 užsienio bankų filialai (*Pohjola Bank plc* Lietuvos filialas veiklą pradėjo kovo mėn.). Siekiant, kad duomenys būtų palyginami, nagrinėjant bankų sektoriaus veiklos rodiklius, AB Ūkio banko duomenys neįtraukiami.

Indėliai pirmąjį ketvirtį išaugo 2,1 mlrd. Lt ir balandžio 1 d. sudarė 45,7 mlrd. Lt, tačiau, jei neįskaitytume AB Šiaulių banko perimtų indėlių, ketvirtinis indėlių augimo tempas būtų neigiamas (indėliai augo tik finansų institucijų bei valstybės ir savivaldybių įmonių segmentuose). Bankai, turėdami likvidžių lėšų perteklių, nekonkuruoja dėl finansavimosi vietinėje rinkoje, todėl indėlių palūkanų normos tebėra žemos. 2013 m. balandžio 1 d. duomenimis, nerezidentų indėliai bankų sektoriuje sudarė tik 3,5 proc. visų indėlių.

Įsiskolinimai patronuojantiesiems bankams pirmąjį ketvirtį išaugo 0,3 mlrd. Lt – iki 19,7 mlrd. Lt, patronuojančiųjų bankų lėšomis buvo finansuojama ketvirtadalis bankų turto. Grynasis įsiskolinimas patronuojantiesiems bankams (įsipareigojimų patronuojantiesiems bankams ir lėšų juose skirtumas) 2013 m. balandžio 1 d. sudarė beveik 12 mlrd. Lt.

Paskolų ir indėlių santykio mažėjimas, rodantis didėjantį bankų sektoriaus subalansuotumą, 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 119 proc.

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

Pirmąjį šių metų ketvirtį veikiančių bankų paskolų portfelis padidėjo 2,7 proc. ir 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 54,3 mlrd. Lt. Bankų sektoriaus paskolų portfelio augimą nulėmė valstybės sektoriaus ir finansų institucijų kreditavimas. Fizinių asmenų būsto ir vartojimo paskolų portfeliai šiek tiek sumažėjo, tačiau pastebima atsigavimo požymių (didėjo bankų kreditavimo įsipareigojimai).

Valdžios sektoriui (valdžios institucijoms ir valstybės bei savivaldybės įmonėms) suteiktų paskolų augimas per ketvirtį siekė 0,9 mlrd. Lt, arba 29 proc., jį daugiausia lėmė paskola, suteikta LR finansų ministerijai. Finansų institucijoms suteiktos paskolos padidėjo 328 mln. Lt, arba 11,5 proc., dėl patronuojamųjų lizingo bendrovių refinansavimo. Paskolos gyventojams vis dar mažėjo. Analizuojamu laikotarpiu paskolos gyventojams sumažėjo 75,2 mln. Lt (0,3 proc.), iš jų būsto paskolos sumažėjo 34,6 mln. Lt (0,2 proc.). Paskolos privačių įmonių segmentui per ketvirtį padidėjo 1 proc., arba 244 mln. Lt, tačiau, eliminavus Šiaulių banko perimto portfelio įtaką, verslo segmento kreditavimas pirmąjį ketvirtį sumažėjo daugiau kaip 250 mln. Lt.

Pirmąjį ketvirtį paskolų portfelio kokybė nežymiai pagerėjo. Mažėjant specialiesiems atidėjiniams (2 proc.), specialiųjų atidėjinių ir paskolų portfelio santykis sumažėjo 0,2 proc. punkto ir baigiantis ketvirčiui sudarė 5,1 proc. Nuvertėjusių paskolų dalis paskolų portfelyje sumažėjo 0,4 proc. punkto ir sudarė 10,6 proc., neveiksnių paskolų[2] rodiklis sumažėjo 0,2 proc. punkto – iki 12,9 proc. Nežymiai (0,15 proc. punkto) padidėjo ilgiau kaip 60 dienų uždelstų (bet nenuvertėjusių) paskolų santykis su paskolų portfeliu ir siekė 2,3 proc.

Geriausios kokybės tebėra būsto paskolų portfelis, kuriam sudaryta 3,1 proc. specialiųjų atidėjinių. Šiek tiek gerėjo ir vartojimo paskolų portfelis, nors jo kokybė tebėra santykinai blogesnė – vartojimo paskolų specialiųjų atidėjinių rodiklis 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 9,1 proc.

Praėjusiais metais gyventojai ir įmonės pradėjo aktyviau skolintis litais, o ne eurais, kaip buvo įprasta anksčiau. Tokia tendencija išliko ir pirmąjį šių metų ketvirtį: paskolos litais padidėjo 1,3 mlrd. Lt, o paskolų portfelis užsienio valiuta – tik 163,6 mln. Lt. Pirmąjį ketvirtį nerezidentams suteiktos paskolos išaugo 4,6 proc. ir sudarė 383 mln. Lt, arba tik 0,7 proc. bendro paskolų portfelio.

VEIKLOS RIZIKĄ RIBOJANČIŲ NORMATYVŲ VYKDYMAS

2013 m. balandžio 1 d. visi bankai, išskyrus AB Ūkio banką, vykdė nustatytus bankų veiklos riziką ribojančius normatyvus. Bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklis, 2013 m. balandžio 1 d. duomenimis, sudarė 15,6 proc., 2013 m. pirmąjį ketvirtį bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklis padidėjo 1,2 proc. punkto. Rodiklio gerėjimą nulėmė tai, kad bankai į kapitalo bazę įtraukė 2012 m. audituotą pelną. Kapitalo bazė, naudojama skaičiuojant kapitalo pakankamumo normatyvą, 2013 m. balandžio 1 d. buvo 6,7 mlrd. Lt. Didžiąją jos dalį (94 proc.) sudarė I lygio (geriausios kokybės) kapitalas. Bankų kapitalo poreikis per ketvirtį reikšmingai nekito ir sudarė **3,4 mlrd. Lt. Didžiausią kapitalo poreikio dalį – 2,7 mlrd. Lt – sudarė kredito rizikai amortizuoti skirtas kapitalas.** Rinkos rizikai bei operacinei rizikai skirtas kapitalas sudarė atitinkamai 0,5 ir 0,2 mlrd. Lt.

Bankų sektoriaus maksimalios atvirosios pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 0,6 proc.

[2] Neveiksnios paskolos apima nuvertėjusias paskolas ir uždelstas daugiau kaip 60 dienų (bet nenuvertėjusias) paskolas.

Likvidumo rodiklis 2013 m. balandžio 1 d. sudarė 40,7 proc. ir buvo daugiau kaip 10 proc. punktų didesnis, nei reikalaujama. Be to, bankų sektoriuje buvo pakankama likvidumo atsarga, skirta finansavimo spragai padengti: bankų likvidumo atsarga sudarė 18,4 mlrd. Lt, o grynoji finansavimo spraga – 7,6 mlrd. Lt. Taigi, bankai buvo suformavę 2,4 karto didesnę likvidžiųjų lėšų atsargą, nei reikalaujama.

PELNINGUMAS

2013 m. pirmojo ketvirčio bankų sektoriaus pelnas sudarė 372,8 mln. Lt ir buvo beveik du kartus didesnis negu atitinkamu 2012 m. laikotarpiu, tačiau tokiam pelno padidėjimui daugiausia įtakos turėjo „Swedbank“, AB pelnas, gautas pardavus turėtą gyvybės draudimo bendrovės akcijų dalį. Eliminavus minėto sandorio įtaką ir kitų bankų iš patronuojamųjų bendrovių gautą pelną, pirmojo ketvirčio bankų sektoriaus pelnas iki mokesčių ir atidėjinių, palyginti su 2012 m. pirmuoju ketvirčiu, sumažėjo 9,3 proc. – iki 186 mln. Lt, daugiausia dėl grynųjų palūkanų pajamų mažėjimo.

Šiais metais pelningai dirba šeši bankai ir šeši užsienio bankų filialai, o nuostolingai – vienas bankas ir trys užsienio bankų filialai.

2013 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, bankų pajamų struktūra kito – mažėjo grynosios palūkanų pajamos, o jų mažėjimą iš dalies kompensavo ūgtelėjusios grynosios paslaugų ir komisinių pajamos bei pajamos iš prekybinės veiklos.

Bankų grynoji palūkanų marža, parodanti skirtumą tarp palūkanų, kurias bankai gauna už investuotą turtą, ir palūkanų, kurias bankai moka savo kreditoriams, šiuo metu yra ženkliai kritusi ir sudaro 1,35 proc., taigi yra mažiausia nuo 2011 m. pradžios. Dėl to svarbiausios bankų pajamos – grynosios palūkanų pajamos – pirmąjį ketvirtį, palyginti su praėjusių metų pirmuoju ketvirčiu, sumažėjo 33,2 mln. Lt (arba 11,2 %) – iki 262,9 mln. Lt.

Bankų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos šių metų pirmąjį ketvirtį, palyginti su praėjusių metų pirmuoju ketvirčiu, išaugo 12,4 proc. ir sudarė 157,6 mln. Lt. Tačiau reikėtų pažymėti, kad bankų klientai dėl pastaruoju metu išaugusios nebankinių institucijų (mokėjimo paslaugas teikiančių mokėjimo įstaigų, kredito unijų) konkurencijos, 2013 m. pirmąjį ketvirtį už naudojimąsi bankų paslaugomis sumokėjo 5,2 proc. mažiau komisinių negu 2012 m. paskutinį ketvirtį.

Kaip minėta, pirmąjį ketvirtį bankų veiklos rezultatas gerėjo ir dėl sėkmingos prekybinės bei kitos finansinės veiklos: palyginti su praėjusių metų atitinkamų laikotarpiu, jis augo beveik ketvirtadaliu – iki 46 mln. Lt.

Pirmojo ketvirčio bankų pelną mažino 12,3 mln. Lt didesnės negu prieš metus turto vertės sumažėjimo išlaidos, be to, augo bankų operacinės išlaidos – pirmąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu 2012 m. laikotarpiu, jos padidėjo 5,6 proc. ir siekė 255 mln. Lt, tačiau šiam augimui daugiausia įtakos turėjo vieno banko operacinės išlaidos, patirtos diegiant naują informacinę sistemą.